

ญี่ปุ่นขอเอี่ยวเยียวลำนน้ำโขง

“เขื่อนเซียวหวาน” เขื่อนต้นแม่โขงแห่งที่ 3 ที่จีนกำลังก่อสร้าง หากแล้วเสร็จจะมีความสูง 292 เมตร.

โครงการพัฒนาลุ่มน้ำโขง ซึ่งเริ่มต้นขึ้นช่วงทศวรรษ 1990 เป็นอีกข้อพิสูจน์หนึ่ง ที่ชี้ให้เห็นถึงสังคมนิยมที่ “โลกนี้ไม่มีอะไรฟรี” สิ่งที่ได้จากการพัฒนา มักมาควบคู่ กับความเสียหายอันเป็น “ราคา” ที่ชาวบ้านผู้อาศัยริมฝั่ง

น้ำโขงต้อง “จ่าย” อยู่ในขณะนี้

ด้วยความยาว 4,200 กม. แม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำนานาชาติสายที่ยาวที่สุดในเอเชีย และยาวเป็นอันดับ 10 ของโลก ถือเป็นแม่น้ำสายสำคัญ ที่หล่อเลี้ยงผู้คนริมฝั่งกว่า 60 ล้านชีวิตใน 6 ประเทศ ได้แก่ จีน พม่า ไทย ลาว กัมพูชา และเวียดนาม

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา จีนตกเป็นผู้ต้องหา ในฐานะต้นเหตุที่ทำให้ระบบนิเวศน์ และความหลากหลายทางชีวภาพของแม่น้ำโขงเปลี่ยนไป ในทางเลวร้ายลง อันเนื่องมาจากโครงการสร้างเขื่อน 8 แห่ง กั้นลำนน้ำโขงตอนบน จีนสร้างเขื่อนแล้วเสร็จไป 2 แห่งแล้ว และกำลังอยู่ระหว่างการก่อสร้างแห่งที่ 3 แต่การได้มาซึ่งกระแสไฟฟ้าเพื่อสนองนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจ ได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตแบบพอเพียง และพึ่งพาตนเองของชาวบ้าน ที่อาศัยอยู่บริเวณแม่น้ำโขงตอนล่างอย่าง ไทย ลาว กัมพูชา และเวียดนาม

แม้ไม่มีข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์ยืนยัน แต่ดูเหมือนหลายฝ่ายจะปักใจเชื่อเสียแล้วว่า “เขื่อนจีน” และ “การระเบิดแก่งกลางแม่น้ำโขง” เพื่อเปิดเส้นทางเดินเรือพาณิชย์ภายใต้ แผนความร่วมมือทางเศรษฐกิจอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (Great Mekong Subregion) เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาระบบนิเวศน์ อาทิ การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ ตลิ่งถูกกัดเซาะ การขึ้นลงของน้ำผิดปกติไม่คงที่ ความแรงและเร็วในการไหลของน้ำไม่ปกติ รวมถึงปริมาณน้ำในแม่น้ำโขงที่ลดน้อยลง

ดร.มาโกโตะ วาดานาเบ ประธานคณะกรรมการ MeREM.

ปัจจัยเหล่านี้ล้วนกระทบ เป็นลูกโซ่ ทั้งกับพืชและ สัตว์น้ำ รวมถึงมนุษย์

ปัญหาที่เกิดขึ้นกับแม่น้ำโขง นี้ หลากหลายหน่วยงาน ทั้งองค์กรเอกชน รวมถึง องค์กรระหว่างประเทศได้ แสดงความสนใจและให้ ความสำคัญ และแม้จะมี

การก่อตั้ง **“คณะกรรมการแม่น้ำโขง”** หรือ MRC (Mekong River Commission) ระหว่างไทย ลาว กัมพูชา เวียดนามเพื่อร่วมมือกันบริหารการใช้ น้ำ และ พัฒนาลุ่มน้ำโขงแบบยั่งยืนขึ้น แต่ปัญหาก็ดูจะยังไม่ บรรเทาเบาบางลง

ล่าสุดรัฐบาลญี่ปุ่น เริ่มเข้ามาสอดส่องปัญหา ที่เกิดขึ้น กับ แม่น้ำโขงโดยการชุด **“โครงการเฝ้าระวัง ระบบ นิเวศน์ลุ่มน้ำโขง”** ที่เรียกสั้นๆ ว่า **“MeREM”** (Mekong River Ecosystem Monitoring)

ในการประชุมเชิงปฏิบัติการ ระหว่างนักวิทยาศาสตร์ กับ ผู้สื่อข่าวสิ่งแวดล้อม ที่จัดขึ้นที่กรุงโตเกียวช่วง 2-4 มิ.ย. ที่ผ่านมา **ดร.มาโกโตะ วาดานาเบ** ผู้อำนวยการฝ่าย ชีววิทยาสิ่งแวดล้อม สถาบันสิ่งแวดล้อมศึกษาแห่งชาติ (NIES) ผู้ผลักดัน MeREM ได้ไขข้อข้องใจว่าเหตุใด ญี่ปุ่น ซึ่งเป็นประเทศ ที่ไม่ได้ตั้งอยู่ริมฝั่งน้ำโขงจึงสนใจ ที่จะเข้ามามีส่วนแก้ไขปัญหา ที่เกิดขึ้นกับแม่น้ำสายนี้

ดร.วาดานาเบกล่าวว่า ปัจจัยหลักเป็นเพราะญี่ปุ่นต้อง พึ่งพา และนำเข้าอาหารจากประเทศในแถบแม่น้ำโขง และปริมาณการนำเข้าที่ว่ามีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นใน อนาคต ปัจจัยต่อมาเป็นเรื่องของการลงทุนที่ก็เพิ่ม มาก ขึ้น ฉะนั้น ปัญหาใดๆที่เกิดขึ้นกับลุ่มน้ำโขงย่อมส่งผล กระทบต่อญี่ปุ่นไม่แพ้กัน

อย่างไรก็ตาม ดร.วาดานาเบไม่ปฏิเสธข้อเท็จจริงที่ญี่ปุ่น ต้องการ มีเอี่ยวในการแก้ปัญหาแม่น้ำโขงก็เพราะปัจจัย ทางการเมือง การที่จีนได้แผ่อิทธิพลและกำลังกลายเป็น ดาวจรัสแสงในภูมิภาคนี้ อย่างไรก็ตามแต่สหรัฐฯเลย แม้ญี่ปุ่น เองก็ยังอยากเข้ามาคานอำนาจ ใดๆก็ดี การเข้ามามี บทบาทในประเทศอาเซียนขณะนี้ ญี่ปุ่นเข้ามาแบบนุ่มนวล

ลำน้ำโขงฝั่งบริเวณประเทศลาวที่ชาวบ้านทำสิ่งได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศน์.

โดยผ่านกิจกรรมที่
เกี่ยวกับการอนุรักษ์
สิ่งแวดล้อม

โครงการนำร่องระยะ 3 ปี
ของ MeREM เริ่มขึ้นเมื่อ
เดือน เม.ย.ปีที่แล้ว โดย
การสนับสนุน ของ
กระทรวงการศึกษา
วัฒนธรรม กีฬา

วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี (MEXT) จุดประสงค์ก็เพื่อ
ก่อตั้งเครือข่าย ระหว่างประเทศ เพื่อร่วมมือกับ
นักวิทยาศาสตร์ ประเทศลุ่มน้ำโขง ทำการวิจัยเกี่ยวกับ
การเปลี่ยนแปลง ที่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์แม่น้ำ
โขง เพื่อให้สามารถคาดการณ์ผล ที่จะเกิดในระยะยาว
ได้

ดร.วาทานาเบกล่าววว่า วิธีหนึ่งที่ MeREM จะช่วยเหลือ
ชาวบ้าน ที่เดือดร้อนจากปัญหาแม่น้ำโขงได้ ก็คือการ
เป็น “แบ็กอัฟ” ที่ดีให้กับนักวิทยาศาสตร์ ของแต่ละ
ประเทศวิจัยปัญหาที่เกิดขึ้น จากนั้นก็นำปัญหาที่ว่าเสนอ
ต่อสาธารณชนให้รับรู้

สำหรับปัญหาสิ่งแวดล้อมแม่น้ำโขง เชื่อว่ายังไม่สาย
เกินไปที่จะเยียวยาหากทุกฝ่ายช่วยกันปลูกสำนึก ของ
การเป็นเจ้าของร่วมเพราะแม่น้ำโขงนั้นเป็นของทุกคน
และหากจะมีองค์กรอื่นใดอย่าง MeREM ยื่นมือเข้ามา ก็
ไม่มีเหตุผลใด ที่จะปฏิเสธหากความช่วยเหลือนั้นจะทำ
ให้ทุกอย่างดีขึ้น!

วิมาลี วิวัฒนกุลพาณิชย์

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ปีที่ 56 ฉบับที่ 17310 วันจันทร์ที่
13 มิถุนายน พ.ศ. 2548